

Kreslím, tedy jsem

Spojení výtvarného umění a vizuálního vjemu je chápáno jako samozřejmé, nicméně tato samozřejmost je občas narušena zkušeností s výtvarným projevem zrakově postižených. Taktilní a haptický prvek je postupně vnímán jako součást výtvarného díla a poznatek rozmanitého přístupu k zobrazované realitě se také stává vlivným ve výtvarné edukaci a ovlivňuje i hodnocení tvorby žáků.

Neopominutelným přínosem v tomto směru jsou poznatky rakouského pedagoga Viktora Löwenfelda, který na základě své dlouholeté zkušenosti s výtvarným projevem zrakově postižených vytvořil typologii vizuálního a haptického přístupu ve výtvarné tvorbě.

Cílený zájem o tvorbu zrakově postižených v českém prostředí lze spojit s realizacemi hmatových výstav, první s názvem „Hapestetika“ proběhla v roce 1990 v budově ÚLUV na pražské Národní třídě, další se konaly v Galerii mladých U Řečických ve Vodičkově ulici v Praze, které taktilně zpřístupňovaly výběry moderního českého sochařství. U zrodu těchto výstav stála Vladimíra Sýkorová. Edukačně koncipované podoby expozic a receptivních programů pro nevidomé a slabozraké postupně vznikaly díky snaze kurátorek lektorských oddělení Národní galerie v Praze, (Evy Zíkové, Gabriely Šimkové a Jany Klímové), přičemž první byla umístěna v Klášteře sv. Anežky České na Starém Městě, následně ve Schwarzenberském paláci, na zámku Zbraslav a v Paláci Kinských.

První výstavou, která nevidícím nejen zprostředkovala setkání s výtvarným dílem, ale zároveň poprvé představila jejich výtvarný projev, byla výstava s názvem „Manus Europae“ realizovaná v roce 1992 Štěpánem Axmanem.

Zde také začalo hledání možností a podob výtvarných technik, které by zrakově postiženému zájemci o výtvarné umění a zároveň vlastní výtvarný projev umožnily zviditelnit jeho představy i pro ostatní diváky. Je logické, že nejdříve se rozvíjely výtvarné techniky, které využívaly trojrozměrné materiály, nejčastěji sochařskou nebo keramickou hlínu. Postupně byla vyvinuta technika hmatového modelování spojená se Sdružením Slepíši, která je v současné době vyučována v Mezinárodním centru Axmanovy techniky modelování v Tasově.

Souběžně se zrakově postižení setkali s grafickými metodami vyjádření (Evžen Perout). Inovativní v této oblasti je dotyková metoda akademického malíře Dina Čeča, kterou představuje současná výstava. Jako základ pro výtvarné vyjádření slouží malířské plátno o rozměrech 60 x 60 cm. Na podkladovou desku se v přípravné fázi nanáší vrstva disperzní barvy, tato deska je po této úpravě zakryta bílým plátnem napnutým na dřevěném rámu. Nevidomí ke kresbě používají různé nástroje, jako např. pletací jehlici nebo krejčovský náprstek navlečený na prst. Při kontaktu s plátnem vzlíná barva z podkladové desky a na plátně vzniká motiv kresby. Jednotlivé tahy vystoupí do jemného reliéfu tak, že si autor může výsledek po té, co dílo domaluje, ověřit dotykem. Některé z takto vytvořených obrazů jsou pomocí speciálních technologií dále přetvářeny do reliéfní podoby, která je nevidícím snáze přístupná.

Čečova metoda „protlačované kresby“ je využívána především pro výtvarné vzdělávání, které nevidomým déle než deset let zprostředkovává nadace Artevide. Jejím deklarováním posláním je všestranná podpora umělecké a sociální činnosti nevidomých dětí, mládeže a sociálně slabých. Přes jisté počáteční pochybnosti lze dnes konstatovat, že nevidomí tuto techniku přijali a dokážou s ní pracovat. Druhou skutečností je objev stylových charakteristik grafické tvorby zrakově postižených, která je založena na zcela chybějící či fragmentární vizuální zkušenosti. Posledním, ale vzhledem ke kontextu této výstavy možná nejdůležitějším momentem je zkušenost s terapeutickým využitím techniky, kdy je možné jako účinný terapeutický faktor sledovat změnu a vývoj ve výtvarném projevu nevidomých tvůrců.

PaedDr. Evžen Perout

odborná garance:

PhDr. Yvona Mazehóová, Ph.D.

PaedDr. Evžen Perout

kurátoři:

PaedDr. Evžen Perout

MgA. Elena Fialková